

KARYS

Eina sykį į savaitę

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
— 80 skatikų. —

Adresas: Krašto Apsau-
gos Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 11 (95)

Kaunas, 1921 m., kovo mėn. 17 diena.

III metai.

3-jo armijos švietėjų suvažiavimo tvarkos projektas.

Literatūros Sk. pranešimai

mokyklos,
bendras lavinimas,
lėšos,
— kap. Steponaitis.

Kariuomenės dalių pranešimai (raštu).

Kareivių mokyklos:

Mokyklų kursas (programos, laiškai);
Mokytojų personalas — kapit. Laurinaitis.

Bendras lavinimas:

Auklėjimas — Sofija Čiurlionienė;
Sportas — k. vald. Dineika;
Karių klubai — kapit. Brazulevičius;
Teatras kariuomenėj — kapit. Brazulevičius;
Kinematografas;
Lekcijos, paskaitos, knygynai — vyr. I. Urbšys;
Kar. dalių laikraščiai — kapit. Laurinaitis.

Lekcijos:

1. Lietuvos valstybės įkūrimas;
2. Lietuvių kultūra — kun. J. Tumas;
3. Valstybės ir jų rūšys — P. Leonas;
4. Armija — gen. štabo pulk. Kleščinskas;
5. Ką duoda žmogui jo tautos nepriklausomybė — Vabalas Gudaitis;
6. Patriotizmas;
7. Skandinavų kaimo universitai ir jų pritaikymas mūsų kariuomenei šviesti — V. Biržiška.

Suvažiavimo laiką, lektorius ir pranešėjus (dar nenurodytus) paskelbsime kiek vėliau.

Armijos Taryba ir Vyriausio Generalinio Štabo Viršininkas slūčia taipgi iš savo pusės Britų Armijos vardu gerus linkėjimus ir reiškia savo pasitikėjimą, jog taip gerai Generolui Žukauskui vadovaujant Lietuvos Armija tapo disciplinuota ir veikiančioji pajėga, kuri sudarys apsaugą krašto neliečiamybei.

(Pasirašė) Britų Karo Atstovas Lietuvoje
(parašas neįskaitomas).

A. a. Kareivio PRANO EIMUČIO*) 2-jų metų mirties sukaktuvėms.

Š. m. kovo mėn. 18 dieną sukanka lygiai dveji metai, kai nuo žiaurios vokiečių kareivio grandinio Sass'o**) rankos eidamas garbės sargybą prie „Metropolio“ viešbučio, garbingai žuvo Lietuvos kareivis Pranas Eimutis.

A. a. Pranas gimė Rajunciškių kaime, Airlogalės valsčiuje, Kedainių apskrityje. Prasidėjęs pasaulio karui ir pasiekus Rajunciškius, Pranas drauge su kitais pabėgėliais išvyko į Rusiją. Rusijoje tarnavo rusų kariuomenėje ir 1917 metais baigė automobilistų (šoferių) mokyklą Maskvoje. Pasitaikius progai, jis 1918 metais grįžta į Lietuvą ir kuriantis Lietuvos valdžiai, organizuojantis karinei pajėgai, 1919 metais sausio mėn. 11 dieną įstoja į Lietuvos kariuomenę. Tai buvo vienas iš pirmųjų savanorių. Tarnavo jis Kauno miesto komendantūroje ir greitai laiku baigęs būrą mokomąją komandą.

A. a. Pranas gerai pažinęs buvo bolševikų rojų ir pradėjęs jam rodytis brangioje tėvynėje, — jis visada pasiryžęs buvo pastoti jam kelią..

Tuo laiku lietuviams kariauti su bolševikais buvo gana sunku. Tai maža kariuomenės, maža ginklu, be galo daug įvairių negeistinių elementų Lietuvoje, o ypač vokiečiai, kurie Lietuvos ne tik ką neužjautė, bet visokiais būdais stengėsi tą sunkiai iškovojamą Nepriklausomybę ir laisvę (ypatingai „lapės gudrybe“) išnaudoti — ištraukti.

Jie išsidraikę plačiai po Lietuvą, į Vokietiją grįžti nelabai norėjo, nes „Die neue Zeit“ 1919 m. 106 Nr. ragino vokiečių kareivius boikotuoti maisto krautuves dėl aukštų jose kainų; be to ir Vokietijos laikraščiai pūtė į vieną dūdą, šaukdami: „draugai, stokite į Obosto sienų apsaugą. Jūs galite ne tik savo tėvynę nuo bolševikų gaujų apginti, bet ir savo šeimynoms maisto atsiųsti“.

Žinoma, įpratę buvo sultis čiulpti, tai šiai karvetei užtrūkus — tuojau žymiai pajuto!..

*) Spaudos vienodumo dėlei, vartoju Eimutis, bet a. a. vėlonis rašydavo Eimutis.
**) Ištaras Zaso.

Jo Ekscelencijai
Lietuvos Armijos Vadui
Generolui Žukauskui.

BRITISH MILITARY MISSION
KOVNO.

Vasario 24 d. 1921 m.
P. 183 A.

JOSŲ EKSCLENCIJAI

Armijos Tarybos ir Vyriausio Generalinio Štabo Viršininko paliepimu, aš reiškiau Tamsta jį širdingą padėką už gerus linkėjimus, kuriuos Tamsta Lietuvos Armijos vardu nusiuntė Britų Armijai Kėlečių Šventėms ir Naujiesiems Metams.

LIBLIOTERA

Šiuo sunkiu Lietuvos gyvenimu susirūpino kai kurios pasaulio šalys ir valstybės. Pirmutinė tai buvo Amerika. Tam tikslui, 1919 m. kovo mėn. atvyko Kaunan Amerikos maisto komisija ir sustojo „Metropolio“ viešbuty, buto 2-me Nr. Komisijos tikslu buvo iš žmonių lūpų išgirsti, kokie žmonių vyriausieji reikalai, kaip ir kodėl tie reikalai atsirado ir tirti valstybinį mūsų stovį maisto dalykų žvilgsniu.

Gyvenantieji Lietuvoje vokiečiai tuo susirūpino ir numatė, kad Amerikos maisto komisijai aplankius Lietuvą, gali jiems išeiti blogai, — prisiruošė atlankyti komisiją...

Kovo mėn. 18 dieną 1919 m. 3 val. p. p. prie „Metropolio“ viešbučio susirinko vokiečių kareivių būrys (apie 40—50 žmonių) ir kiek tik galėdamas atidūmė automobilis, su trimis vokiečių kareiviais. Prie „Metropolio“ viešbučio stovėjo lietuvių garbės sargyba, saugodama įėjimą į viešbutį, kurio skaičiuje buvo a. a. kareivis Pranas Eimutis. Automobiliui privažiavus prie viešbučio, išsoko iš jo vienas vokiečių kareivis t. y. grandinis Sass ir staiga pro sargybą puolė į duris, norėdamas įsiveržti į „Metropolio“ viešbutį. Sargybiniai užstojo duris, sukryžiuo šautuvus ir užtvėrė kelį. Vokiečių grandinis Sass stumė sargybą t. y. a. a. Praną Eimutį ir norėjo įsiveržti. A. a. Pranas pagrasino šautuvu. Tada įsirdęs vokiečių išsitraukė revolverį ir du kartu iššovė į Praną, kuris parpuolė ir mirė... Kulipka pataikė į dešinią šoną, išėjo per kitą ir įlindo į ranką. Tai matydamas antrasis sargybinis, norėjo šauti į Sasą, tačiau pasijuto suimtas vokiečių kareivių, o itin Sasą draugo Habichto. Pamatęs tai sargas, skubiai pranešė sargybos viršininkui, kuris atbėgęs iššovė ir sužeidė Habichtui ranką. Tuojuo Sasą draugai suėmė sargybos viršininką ir įsakė vienam vokiečių kareiviui nuvesti jį į vokiečių kriminalinį skyrių (Kriminal Abteilung), bet bevedant, sutiko jį vienas lietuvių karininkas ir atėmęs iš vokiečio lietuvių kareivį, atsivedė jį į žudynės vietą.

Per kraujus įsiveržė į „Metropolio“ viešbučio vidų vokiečiai klausė: („Kur yra kambarys Nr. 2-ras?“) Bet staiga pajuto, kad jau vėlu, nes gatvėje minia nepaisant vokiečių žandarų 48 Nr. keiksmo ir vaikymo, kuris norėjo žmogžudžius paleisti, apstojus buvo automobilį su vokiečiais ir atbėgę keletas lietuvių karininkų, areštavo žmogžudį ir norėjo vesti jį į komendantūrą, bet Sasą draugai tai daryti neleido.

Besiginčijant vokiečiams su lietuvių karininkais ir minia, staiga iš komendantūros apsišarvavus grandine išsipylė lietuvių kareivių kuopa t. y. a. a. Praną draugai, apsupo minią su vokiečiais ir automobilį su vokiečių žmogžudžiu nugabeno į lietuvių komendantūrą.

Laisvės alėjoje atmosfera buvo įtempta. Automobilį ir žmogžudį gabenant į komendantūrą, vokiečių kareiviai visu balsu šaukė:

„Kameraden, zum Kampf! Maschinengewehr heraus!“ (Draugai, į kovą! Kulkosvaidžius lauk!).

Lietuvių kareiviai ir karininkai laukdami susirėmimo su vokiečiais, — civilius žmones perspėjo pasitraukti iš gatvės į namus. Ištikrųjų, tik vieno šūvio reikėjo ir būtų ištikęs lietuvių su vokiečiais karas Kaune. Bet žinoma, kad karą dažnai lemia ne ginklai, bet žodžiai. Tai ir čia, pasitarus lietuvių ir vokiečių vyriausybėms, tuojuo įtemptoji atmosfera atslūgo. Pastatytoji gatvėse lietuvių sargyba, liko pašalinta.

Be to, triukšmui tęsiantis, parvažiavo lankiusi frontą amerikiečių komisija ir pamačiusi kraujuose gulintį lietuvių sargybą, t. y. a. a. Praną Eimutį, didžiai pasipiktino ir, nors vokiečių General-Komandos atstovas visomis keturiomis stengėsi įtikinti Amerikos komisiją, — ji neįtikėjo ir griežtai klausė: 1) dėl ko iš kovo mėn. 16 į 17 dieną, nuplėštos buvo visos amerikiečių veliavos ir 2) ar jis gali garantuoti komisijos neliečiamybę? Vokiečių General-Komandos atstovas aiškinosi, kad dėl veliavų nuplėšimo, nieko nežinaš, o dėl komisijos neliečiamybės garantavimo — pasitaršias su „aukštais vokiečių ponais“ Lietuvoje.

Kareivio Dienynas.

I Ž A N G A.

Kadangi aš būdamas Lietuvos Kariuomenėje pradėjau paleistuvauti, užsikrėčiau bauriomis lyties ligomis, vien tik per nežinojimą, kiek kenksmingos lyties ligos, o taipgi matydamas, kad dauguma iš kareivių, kaip ir aš, pražudę sveikatą ir palikę ant visuomet nelaimingi sako: Būčiau žinojęs, nebūčiau paleistuvavęs! — aš sumaniau aprašyti savo gyvenimą. Jausdamas save didžiausiu nusidėjėliu prieš Sutvertoją ir žmones, aš norėčiau rašyti kraujo raidėmis ir angelo žodžiais, kad mane išgirstų ir suprastų Lietuvos jaunuomenė, o ypač kariuomenė. Bet aš nemoku taip rašyti, kaip dideli rašytojai. Aš prastas, mažai mokytas ir nelaimiausias žmogus pasaulyje. Aš tegaliu parodyti savo kūno žaizdas ir savo sielos nusiminimą. Ir jeigu kas nors perskaitęs apie mano gyvenimą, bus perspėtas nuo nelaimės, gal man už tai Sutvertojas sumazins bausmę už mano nusidėjimus.

Gruodžio 10 d. 1920 m. Jau trys savaitės, kaip mane iš fronto vos gyvą atgabeno į Venerikų ligoninę. Aš guliu Sifilitikų skyriuje, kur be manęs randasi dar kelios dešimtys sergančių kareivių, visi sifilitikai ir užsikrėtę per savo gyvulišką gyvenimą ir dar nežinojimą. Nors tokio galutinai supuvusio, kaip aš, prie kurio net viską jau mačiusiems gydytojams, sesutėms ir kitiems ligoninės tarnautojams šlykštu pristatinti, tokio tai visoje ligoninėje nėra.

Gydytojas mane pirmą kartą apžiūrėjęs pasakė, kad aš esu užsikrėtes chronišku triperlu ir sifiliu, abi ligos ilgą laiką negydomos išsiplėtė ir išardė visą kūną, labiausiai sifilis nusilpnino kraują, už tai visi raumenys pradėjo pūti, o taipgi apėmė kaulus ir apsirėškė kojų paralyžiu; kadangi aš esu labai silpnas, mane bus sunku gydyti, bet nereikia nusiminti, nes greitai pasveikšias. Taipgi, išklausinėjęs, kada ir kur užsikrėčiau, kas ir kur mane gydė, ir sužinojęs, kad aš slėpiausi ir gydžiausi tik pas visokius šundaktarius, mane gerokai iškoliojo, už tai, kad aš susirgęs tuojuo neatvykau į ligoninę. Paskui pašnibždomis apie ką tai pasikalbėjo su padėjėju ir giliai atsidusęs, nuėjo prie kitų ligonių.

Man kas dieną duoda kokius tai miltelius (proškas) ir kaip kada po oda leidžia kokius tai vaistus. Iki šiolei nei kiek dar nepasveikau, kojų visai nevaldau; žaizdos, kurios apėmė visą kūną, nei kiek negyja, tik sopuliai šiek tiek sumažėjo.

Guliu kaip senas pūvantis kelmas. Iš supuvusio seno kelmo nėra ko laukti, kad išdygtų naujas medis, taip ir su manimi. Veltui tik aš kankinuosi ir gydytojais gaisčiau...

Gruodžio 11 d. Sumaniau plačiai aprašyti savo gyvenimą, bet ar galėsiu tą darbą atlikti, nes sėdėti negaliu, o gulinti labai sunku rašyti, ir prie to dar negaliu suvaikyti minčių galvoje, baigus mišinys, o kartais lyg viskas aptemę — užmirę. Šiandien sesutė pamačiusi mane rašant, paklausė ką aš rašau ir sužinojusi mano sumanymą, pagyrė ir žadėjo, kuo galėdama padėti, ir kaip bus dienoraštis pabaigtas, atiduos, kad atspausdintų. Kas dieną rytmečiais, visus ligonius

Tai girdėdama amerikiečių komisija, griežtai pasakė, kad dėl sargybinio užmušimo tuojau telegrafuosianti Taikos Kongresui ir ryto metą iš Kauno išvažiuo.

Kovo mėn. 19 dieną, „Die neue Zeit“ 107 Nr. įvairiai ir „meiliai“ rašinėjo apie lietuvių sargybinio užmušimą. Labai gynė vokiečius, būk iš liūdininkų kalbų, tikros žinios nėra iš kieno pusės nukovimo kaltė. Be to, gailėstavo ir piktinosi lietuvių elgimosi areštavus grandinį, kurį lietuviai gerokai „aptaise“... Toliau, idant per daug neužgavus lietuvių, rašė, kad ir jie pasipiktinę tokiu jų kareivio pasielgimu, tik žinoma, jei faktinai jis taip padarė? Galop per daug nenusimena, nes atsilankius vokiečių generalio štabo šefui (viršininkui) į Amerikos maisto komisijos pirmininką p. Majorą Ross, kuris maloniai su vokiečių generalio štabo šefu pakalbėjęs, nes šefas garantavo p. Majorui Ross Amerikos komisijos neliečiamybę. Tuo pasiguodę vokiečiai vėl jautėsi kaip nekalti avinėliai!

Aplė 5-tą val. vakaro a. a. Prano Eimučio kūnas nuo žudynės vietos buvo paimtas ir nuvežtas į miesto ligoninę nukovimo apžiūrėti, kovo mėn. 20 d. nulydėtas į gulos bažnyčion (Didžioji Vilniaus g-vė 2 Nr., buv. Garnison Kirche, dabar mokinių bažnyčia), o kovo mėn. 21 d. kuo iškilmingiausiai palaidotas Kauno kapuose...

A. a. kareivis Pranas Eimutis savo darbais ir siekiamu idealu liko mums pavyzdžiu.

Jo žuvimas skaudžiai atsiliepė Lietuvos sūnų širdyse, bet ir mūsų besikuriančiai valstybei padarė didelės įtakos svetimų valstybių tarpe.

Jis parodė tada Kaune viešintiems svetimų valstybių atstovams, kaip lietuviai gerbia savo tėvynę ir norėdami turėti ją nepriklausoma valstybe, nesigaili net gyvybę prarasti.

Jis parodė mums visiems, kaip Lietuvos sūnūs turi branginti savo motiną Lietuvą ir kaip privalo ją ginti priešui puolant.

aplanko gydytojas, už vis rūpestingiausiai prižiūri mane; man rodosi, kad gydytojas nori ką tai iširti, nes vaistus dažnai maino ir vis klausinėja, kas sopa, rodosi labiausiai kreipia dėmesį į krūtine, nes man darosi sunku kvėpuoti ir laikais širdis smarkiai plaka, o laikais rodosi, kad kur tai užkliūva...

Silpniausias iš visų, tai aš, nors aš ir labai kenčiu skausmus, bet dantis sukandęs tyliu; kai kurie garsiai dejuoja, kas mane labai erzina. Dauguma iš čia esančių nelaimės draugų turi žaizdų ant lyties organų, kiti išberti mažomis ar didelėmis pikutėmis. Kiti negali vaikščioti ir daugiausia sopulių kenčia, nes nuo šankiero kojų kirkšnyse turi skaudulius panašius į votį. Man draugai pasakojo, kad visus sifilitikus gydo mažne vienodai: leidžiant po oda gyvojo sidabro ir įpila į kraują vaistų—severzano. Po kelių adatų įdūrimo, žaizdos ir pikutės užgvja, bet dėl pilno išgydymo sifilio nekuriems reikalinga ne mažiau 30 adatų ir kokius 3 kartus įpilti vaistų į kraują. Nors nuo vaistų liga ir išgydoma, bet laike gydymo žmogus jaučiasi nesmaglai, tankiai galva nuplinka, gerklėje, smegenis, dantis sopa, vienu žodžiu šita liga lydi didžiausios kančios, ypač, jeigu ji užsenėjęs. Sifilis iš karto retai išgydomas, kai kuriems reikalinga gydysis net kelis kartus. Triperiu sergantieji guli kituose kambariuose, pastaruosius visai kitaip gydo, duoda vaistus į vidurius ir kasdieną plauna vaistais pūslę ir šlapimo kanalą. Triperiu serga lengviau, bet išgydomi yra gan greit; nekuri gydos jau po kelių mėnesių.

Gr u o d ž i o 13 d. Negali nuosekliai rašyti. Perskačiau parašytą ir rodosi mažai suprantama, nors

Jis parodė, kas pridera klevienam Lietuvos sūnui iš pareigos.

Jo kruvina auka davė ne tik materialią paramą Lietuvos valstybei, bet ir stipriai ėmė augti karinio pajėga, kurios vaisius pamatė ir suprato kai kurios pasaulio valstybės ir tinkamai juos gali įvertinti.

Jis mirė, palikdamas savo senutę motinėlę, kuri per dienas gaudžiomis ašaromis apsiliejus laukia jo pagrižtant senatvėje paguosti, tačiau sulaukti negali.

Jis, nors lėto buvo būdo, tačiau sąžiningai pildydamas kareivio pareigas ir priešų pultas — šuvis ne pabūgol..

Jis mirė ir nusipelnė karžygio vardo!

Jis savo krauju apšlakstė statomus mūsų valstybės pagrindus.

* * *

Tu, a. a. Pranai žuvai ir jau du metai sukanka, kaip tavo kūnas guli Kauno kapuose, tačiau Lietuvos ir jos sūnų atsiminimai apie tave dar neišgaravo!

Štai sukankant trijų metų Nepriklausomybės pripažinimo šventei, Kaunas, paskendęs vėlavose ir begalinėje žmonių minioje, pirmoje eilėje iškilmių atlanke žuvusiųjų dėl Nepriklausomybės karžygių kapus. Čia pasakyta keletas prakalbų, daug kartų paminėtas tavo brangus vardas ir nušviesta tavo siekiančio idealo reikšmė, dėl kurio vos 21 metus sukakęs, turėjai atgulti toli, toli nuo savųjų į Kauno kapus. Be to, Steigiamojo Seimo nariai, kurio neteko tau sulaukti, atnešė Vyriausiojo Lietuvos Gynimo Komiteto vardu skiriamą: „Garbingiems Narsiems Tėvynės Gynėjams“ vainiką ir kai kurios Kauno organizacijos,—uždėjo ant tavo kapo.

Tu palikai atmintį visai Lietuvai, tačiau Lietuva tau stato ir statys amžiną atminties paminklą!.. Prakilnaus tavo idealo dėliai, Vilkaviškio mieste yra pavadinta tavo vardu gatvė (Eimučio gatvė).

Jaučia Lietuva tave ir didžiai brangina tavo idealą!

sesutė ir sakė, kad labai aiškiai esą parašyta, bet aš manau, kad ji mane tik ramina, nenorėdama man ūpo gadinti, nes kada aš užimtas rašymu būnu ramesnis ir nekvaišinu jos visokiais niekniekiais.

Mūsų sesutė labai gera, ją visi gerbia ir myli, nes ji visus ramina savo užuojauta, patarnavimu, ji niekuomet nei vienam neišmetinėja, kad dėl jo reikia trūsti, nieko neatsako, visi prie jos kreipiasi ir ji stengiasi visiems ligoniams įtikti. Kitą kartą ligoniai prašo jos negalimo, tai ji kaip nors nukreipia mintis, palinksmi-na ir tuomi nuramina. Kada aš matau mūsų sesutę, kalbančią, jos šypsianą ir kokią tai paslaptinę jėgą taip veikia į mane, rodosi ir sopulių nebejaučiu, o sieloje darosi taip ramu. Ji išrodo man lyg šventą, nes savo jaunas gražias dienas paaukavo nelaimingiausiems žmonėms, nesibiaurėja mumis, bet užjaučia ir gydo.

Gr u o d ž i o 14 d. Šiandien noriu aprašyti tą laimingą laiką, kada aš dar būdamas stiprus kūnu ir dvasia pirmą kartą jojau į bolševikų frontą. 1918 metais kovo mėnesyje pirmasai raitelių pulko eskadronas (kuriame ir aš tarnavau) išėjo į bolševikų frontą ir apsistojo Žižmariuose. Po nekuri laiko mes dalyvavome pirmame anų laikų garsiaame susirėmime su bolševikais ties Jeznu. Nors iš mūsų pusės taipgi nuostolių buvo, bet po pirmų pasisekimų mes visi įsitikinome, kad su bolševikais yra lengva kovoti, nes nežiūrint į tai, kad bolševikų buvo net kelolika kartų daugiau, mes vis dėlto juos sumušėme. Po kautinių pas nekuriuos kareivius atsirado pinigų ir vakare sumanėme „pabaliavoti“. Aš nors ir labai nepatinka-

Tavo vardas Lietuvos istorijos lapuose bus įrašytas ir kartų kartos jį paminės!..

Lietuvos sūnūs pasiguodę tavo karžygio darbu, su nauja energija ir patvarumu stoja ir stos į kovą to idealo vardan, dėl kurio tu garbingai žuvai.

— Lai lengva būna tau Lietuvos žemelė, kurią taip didžiai mylėjai ir dėl kurios mirti nesigailėjai!..

J. Paežerietis.

Iš Kultūros ir Švietimo darbuotės.

(Tęsinys).

1 Raitelių pulkas.

Pirmajame raitelių pulke š. m. vasario mėn. tapo įkurta Kultūros ir Švietimo Komisija, kurios sąstatas toks: leitenantas Kibiškis—pirmininkas, leitenantai: Valušis, Labutis, Balzaras, Brazys ir Vyr. puskar. Čerņius—nariai.

Apie naujai įkurtos komisijos darbą žinių nėra, bet tikimasi, kad greitai laiku ir raiteliai supras ir parodys, kaip brangus yra žmogui švietimas! Laimingos darbuotės!

2-sis Raitelių pulkas.

Nesenai 2-me Raitelių pulke, kaip ir kituose pulkuose arba atskirose kariuomenės dalyse, susidarė pulko Kultūros ir Švietimo komisija, sudėta iš: leitenanto Nainio Balio—pirmininko, leitenantų: Valentelio, Brazdžionio, Račiūno ir vyr. pusk. Andziulio—narių.

Apie pulko Kultūros ir Švietimo darbuotę žinių nėra, bet tikimasi, kad nors ir nesenai pradėta pulke rūpintis švietimo reikalais, tačiau prie gerų norų, galima gerų vaisių susilaukti.

Tad į darbą 2-ro Raitelių pulko Kultūros ir Švietimo komisija!

5 p. D. L. K. Keistučio pulkas.

Pulko Kultūros ir Švietimo Komisija susideda iš Karo Kapeliono Jovarausko—pirmininko, jaun. pusk. Bugailišio—sekretoriaus ir knygininko, ltn. Vainausko, ltn. Kazlausko ir grandinio Palucko—narių. Pulke yra nemokančių rašyti 1061 kareivis. Apie pulko Kultūros ir Švietimo darbuotę platesnių žinių nėra.

Matyti pulke nemokančių rašyti skaičius yra begalo didelis. Tad pirmoj vietoj reikalinga Kultūros ir Švietimo Komisijai kreipti domesio į jų mokymą. Žinoma, pradžia sunki, bet nėra reikalo jos sunkumu abejoti, nes turint gerų norų viskas įveikiama.

6 p. P. K. Margio pulkas.

Del kai kurių gyvenimo priežasčių pulko Kultūros ir Švietimo Komisija praėjusiais t. y. 1920 m. suiro. Tačiau laikui bėgant susitvėrė nauja šiame sąstate: leitenantas Lelešius—pirmininkas, ltn. Kiaunis—vice-pirmininkas, ltn. Raibikis (II batal. pirm.), ltn. Aksomaitis (I batal. pirm.) ir ltn. Liorentas (III batal. pirm.)—nariai. Visų pirmiausia komisija kreipė domesio į analfabetus ir įsteigė jiems mokyklas, išskyrus II batal., kuris stovi bare. Silpnai mokančių rašyti ir skaityti pulke yra 376 žmonės, visai nemokančių—15,5 nuošimčiai.

Nuo š. m. sausio mėn. 10 d. be analfabetų mokymo, mokomi ir mokantieji, kuriems teoretiniai aiškunami geografijos, istorijos ir gamtos mokslai; be to, dažnai daromi bendri pasikalbėjimai.

Vėliau sutvarkyta knygynas, kuriuo naudojasi visų pulko kuopų ir komandų mokantieji skaityti kareiviai. Knygynas yra vadinamas centraliniu pulko knygynu. Knygyne kol kas yra 600 knygų. Knygas kareiviai skaito noringai ir dažnai kai kuriems jų net pritrūksta. Kalėdų šventėms suruošta buvo keletas pasilinksminimų. Naujuose metuose ir sausio 9 dieną surengti du spektakliai; suvaidinta Paparonio „Rytojaus diena“ ir pačių rengėjų sustatytas veikalas „Fronto

mas degtinės, kad draugai nepaskaitytų mane boba, taipgi prisidėjau prie kompanijos. Sumetę po keletą markių parsinešėme samagonkos ir gerokai įkaušę sumanėme eiti pas paneles į vakaruškąs. Paklausus vieno žydėlio, kur čia galima pavakaruškauti, žydėlis nepertoliese nurodė namą sakydamas, kad tenai yra daugel gražių „panienkų“. Nuėję į nurodytą vietą ištikrųjų atradome tris ir labai gražias „panienkas“ ir po kelių minučių dar iš kur tai atsirado dvi panašios „panienkos“ ir vakaruškos prasidėjo. Iš pradžių visi šokome, linksminomės, paskui atsinešėme dar samagonkos ir ant galo aš ir patsai gerai nebepamenu, kaip pakliuvau į atskirą kambarį, kur viena iš „panienkų“ mane labai meiliai glamonėjo. Aš iki to laiko būdamas visai nekaltu pirmą kartą pažinau moterį... Tiesa aš truputį prasiblaivęs pastebėjau, kad mano „panienka“ labai šlykšti ir dvokianti, nuo ko man pasidarė labai pikta ir aš vidunaktyje apleidžiau tą namą, keikdamas save ir draugus. Del ko aš piktžodžiavau patsai gerai nežinojau, tik pamenu, kad sugrįžęs į stovyklą, įlindęs į kampa, ilgai verkiau ir taipgi nežinojau ko verkiau. Tiesa ko tai nesuprantamo labai gaila buvo... Ant rytojaus sugrįžę draugai pradėjo girties, kaip katrą „panienkos“ mylėjo, ir ant galo, kada vienas pasakė, kad tai buvo vokiečių paliktos paleistuvės, aš kuo neapalpau iš gėdos, nes aš maniau, kad tai buvo paprastos panelės, panašių ir sodžiuos yra. Man išreiškus savo mintį, visi manim pradėjo juoktis, tyčiojėsi, aš tuojaus išbėgau iš kambario ir daugiaus su mintais draugais nebekalbėjau. Taip nuo tų vakaruškų praslinko keletas dienų; aš jau pradėjau apie viską už-

miršti ir atsiminus jau nebe būdavo šlykštu, pikta, bet atbulai, nežiūrint į tai, kad aš stengiausiai viską užmiršti, dažnai uželdavo mintis nueiti dar kartą pažiūrėti tą „panienką“, kuri mane taip „mylėjo“(!). Bet ar į trečią dieną aš pastebėjau, kad šlapinantis sopa. Neturėdamas jokio supratimo apie tai, kad aš galėjau užsikrėsti lyties liga, pamaniau, kad tai taip sau kas nors tokio. Bet praėjo kelios dienos, sopuliai vis didėjo, ant oro varė net kelis kartus į valandą, pradėjo tekėti pūliai, paslėpsnyse atsirado kokios tai utėlės, kurios buvo visai nepanašios į paprastą utelę, nes buvo labai plonutės ir giliai įsiskverbę į odą ir labai nieštėjo. Aš visiškai nusiminiau, nustojau valgyti, vaikščioti taipgi gerai negalėjau, nes baisiai sopėjo...

Ant galo draugai buvę su manim vakaruškoje, pastebėjo, kad aš sergu, na ir liepė pasirodyti... Vienas iš kareivių buvę rusų armijoje tuojaus pripažino, kad aš nuo „panienkų“ užsikrėčiau triperiu ir dar paslėpsnių utelėmis, bet mane tuojaus nuramino, kad tai menki niekai, nes jis žinąs vaistus ir tuojaus išgydysias. Tą pačią dieną mano „gydytojas“ iš kur tai gavo rodosi, kad gyvojo sidabro tepalo ir kanapių pieno. Aš pradėjau vartoti vaistus ir po kelių dienų niežtėjimas ir utelės prapuolė, sopuliai nurimo, aš ir vėl pradžiugau, manydamas, kad greitai būsiu sveikas. Bet prisėjo joti į Žižmarius; nuo jojimo dar blogiaus paliko. Aš vėl kreipiausiai prie savo „gydytojo“, „gydytojas“ mane nuramino, davė sutrinto į proskus stiklo sumaišyto su degtine gerti, liepė kelias dienas pagulėti ir užtikrinti, kad dabar tai jau tikrai aš būsiu sveikas. Išgėrus duotus vaistus ir dar stiprios arbatos, aš ko ne-

gyvenimas⁴! Nuo sausio mėn. 15 d. iki vasario mėn. 23 d. padaryta daugelis paskaitų temomis: 1) Mokslo svarba, 2) Apie lyties ligas, 3) Apie Lietuvos padėtį, 4) Apie mandagumą, 5) Lietuva Maironio, Vaičiūčio laikais ir dabar, 6) Karo muzėjus ir žmogaus atmintis, 7) Apie cholera, 8) Senovės lietuviai, jų gyvenimo vieta, tikyba, užsiėmimas, valdymas, pilys ir t.t. Paskaitas darė Literatūros Skyriaus atsiųstas amerikietis A. Stankevičius, pulko gydytojas, karininkai ir kiti.

Kiek matyti, 6 p. P. K. Margio pulko Kultūros ir Švietimo Komisija dirba. Laimingos darbuotės ir gerų vaisių.

9 p. L. K. Vytenio pulkas.

Čia sudaryta pulko Kultūros ir Švietimo Komisija, kurios sąstatas šit koks: leitenantas Juodeika — pirmininkas, ltn. Jonaitis, ltn. Mačys, viršila Vitkauskas ir jaun. pusk. Putrikonis — nariai. Komisijos sąstatas patvirtintas dalies įsakymu. Be pulko Kultūros ir Švietimo Komisijos, pulko kuopos ir komandos turi sudarę kuopų bei komandų Kultūros ir Švietimo komisijas, kurios taip pat patvirtintos ir praveistos dalies įsakyme.

Apie platesnę kaip pulko, taip kuopų ir komandų Kultūros ir Švietimo komisijų darbuotę žinių nėra Pranešama, kad kuopos aprūpintos sąsiuviniais ir kai kurios elementoriais.

Spėjama, kad yra įsteigtos kareiviams mokyklos! Pravartu plačiau pranešti ir sužinoti! Laukiama!

6-ji baterija.

6-ji baterija skundžiasi, kad 1920 m. liepos mėn. pradžioje susirgus baterijos Kultūros ir Švietimo komisijos pirmininkui leit. Maceliui, ir baterijai išvykus frontan, — švietimo darbas nutrūko. Seniau čia buvo įkurtas ir knygynas iš 400 knygų, bet besikraustant į frontą, knygynas žuvo ir tik dabar pasisekė surasti jo 120 knygų. Dabar nors vis nemaža keblumų, nes baterija išsiskirščius į keturias vietas, tačiau jau de-

damos visos pastangos atnaujinti pradėtąjį švietimo darbą.

Tam tikslui atgijo Kultūros ir Švietimo komisija, šiame sąstate: leitenantas Macelis — pirmininkas, puskarininkiai: Mitalas, Žemaitis ir Čėsna — nariai. Suskaičiuoti analfabetai, kurie be savo pavardės pasirašyti, rašyti nemoka, bet skaityti, visi skaito. Jų yra 17 žmonių.

Tikimasi, kad greitai laiku ir šeštosios baterijos Kultūros ir Švietimo komisija savo darbą išplės.

7-ta baterija.

7-sios baterijos Kultūros ir Švietimo Komisijos sąstatas mažas, t. y. leit. Abaravičius — pirmininkas, raštininkas Dailidė ir eilinis Simanavičius — nariai, tačiau švietimo srity nudirbta ir dirbama šit kas:

Š. m. sausio mėn. pabaigoje atsiųstas iš Literatūros skyriaus amerikietis A. Stankevičius pasakė prkalbą, kuri nemaža įdomių žinių paliko baterijos kareiviams.

Baterijai stovint fronte, kareiviai rašto ir skaitymo mokyti nebuvo galima; tam baterijos vadas dažnai darydavo su kareiviais šiaip įvairių pasikalbėjimų.

Dabar vietai ir gyvenimo apystovoms pakitėjus, kasdien po vieną valandą laiko pašvenčiama jų mokymui. Suvis nemokančių skaityti yra 8 ir rašyti 11 žmonių.

Baterijoje yra ir knygynėlis nupirktas iš Literatūros Skyriaus, kuriuo naudojasi baterijos mokantieji skaityti kareiviai. Baterijai stovint Panemunėje 1920 m. rugpiučio mėn. 28 d. baterijos kareiviai surengė vakarą. Suvaiddinta komed. „Kurčias žentas“, trys kareiviai padeklamavo eiles ir vienas baterijos karininkas pasakė monologą. Vakarą pasisekė neblogai ir grynai pelno davė 400 auksinų.

Čia matyti, kad 7-ta baterija švietimo darbe nėra visai užmigusi, kaip kitos kariuomenės dalys, bet ir neperdaug. Tačiau nėra reikalo perdaug tenkintis praėjusių metų darbu..

numiriau. Pakilo karštis, šlapintis pradėjau kraujais ir ant rytojaus pastebėjau sutinimą.

Keturias dienas pragulėjus ir dedent ledus prie sutinimo, paliko truputį lengviaus. Tuo kart tarnystės reikalais buvau pasiųstas į pulko štabą, kuris buvo Kaune. Čia mane pradėjo gydyti net keli šundaktariai, vieni davė miltelius (proškas), kiti kokias tai žolaines, nuo kurių visgi man lengviaus paliko, nors iš ryto ir pasirodydavo pūliai. Kadangi šundaktariai man patarė raitam nejudinti, nes liga vėl atsiliepsianti ir aš pasiprašiau, kad mane pervestų į pėstininkus. Vadas, (kad aš sergu nežinojo), su mano prašymu sutiko ir persiuntė į antrą pėstininkų pulką. Greitu laiku iš Kauno su antru pulku išėjome į bolševikų frontą. Fronte, maž ne visą laiką būnant kovoje apie savo ligą, nejausdamas aštrių sopulių, visai užmiršau, ir prie to dar matant draugus paleistuvaujant, aš taipgi pradėjau manyti, kad reikia naudotis gyvenimu pakol dar gyvas... Aš pradėjau taipgi paleistuvauti surasdams miesčiukuose ir kaimuose vokiečių ištvirkintų „freilelių“. Apie tai, kad aš galiu užkrėsti savo ligą kitus, aš visai ir nemaniau. Taip praėjo visa vasara, bolševikus išvijome net už Dauguvos ir jau manėme, kad greitai pasibaigs karas ir visi galėsime grįžti namo ir ramiai gyventi. Rudeniop aš pasilgęs visų namiškių, paprašiau vado atostogų. Vadas mane labai mylėjo už tai, kad aš visuomet gerai tarnavau ir kelius kartus buvau pasižymėjęs kautinėse, su mano prašymu sutiko. Prieš važiuosiant namo išmokėjo algą ir aš turėdamas pinigų, važiuodamas per Ežerėnus sumanliau paballavoti. Žinoma, neapsejau ir be „tavorškų“, kurių

bolševikai bėgdami Ežerėnuose paliko labai daugel. Šiandien rašyti jau užteks, nes jau vėlu ir labai nuvargau. Sesutei skaityti nebeduosiu, ji tokia skaisti... man gėda... Paskaitęs matau, kad aprašiau savo nelaimės pradžią, nors norėjau rašyti apie savo jaunus linksmas dienas.

Gruodžio 15 d. Namie manęs visi buvo labai pasilgę, kaip ir aš visų. Visi sutiko mane su didžiausiu džiaugsmu, kaipo karžygi, net ir tie, kurie pirmiaus pyko ant manęs už bravarų sudaužymą, dabar, jau nebe pyko. Seniai, kurie pirmiau mane skaitė padauža, dabar visai kitaip į mane žiūrėjo, ir aš sužavėtas visų pagyrimais, su pasididžiavimu visiems pasakočiau apie kovas su bolševikais. Mano mylimoji Alenytė, kurią aš labai mylėjau, su džiaugsmo ašaromis mane sutiko. Aš buvau laimingas ir man rodės, kad laimel galo niekuomet nebus. Bet po skaisčios giedros staiga dangus vėl apsiniaukė... Pas kaimynus išgėrus alaus ir samagonkos, triperis vėl iš naujo atsivėrė, ir dar už kelių dienų ant lyties organo pradėjo plėtotis žaizda. Dingo mano linkmybė ir saldžios svajonės. Namiškiams apie savo ligą bijojau ir užsiminti; slapčiomis nuvykau į miesčiuką, aptiekos sandėlio savininkas žydėlis apsiėmė mane gydyti ir užtikrino, kad šankeris, tai menki niekai, o triperį galima bus išgydyti, nusipirkus nuo jo 3 krabutes kokių tai vokiškų „piliulkų“ rodos „gonorau“ vadinamų. Tiesa, žydėliui prisėjo gerokai ir užmokėti. Namie prabuvus savaitę atostogų laikas pasibaigė, reikėjo ir į pulką vėl važiuoti; tiesa, aštrių sopulių nebejaučiau ir atvykus į

Štals metais, kada laikas ir gyvenimo apystovos yra pakitę, reikalinga didesnių žingsnių žengti į kareivių proto ir jų dvasios lavinimą.

9-ta baterija.

Čia švietimo darbas ilgą laiką baterijai būnant fronte tapo nutrauktas. Bet laikui pakitėjus, nuo š. m. sausio mėn. švietimo darbas vėl įstojo į savo vėžes. Visų pirmiausia sutvarkyta išmėtytos knygynėlio knygos, kurių yra 300, įsteigta karių klūbas su skaitykla ir kiekvieną dieną kareiviai mokomi rašyti ir skaityti. Analfabetų yra 20 žmonių; išsilavinimo baterijos kareiviai silpni, nes dauguma vargais negalais vien tik savo pavardę temoka pasirašyti. Kultūros ir Švietimo Komisija sudaro: Leitenantas Žukas—pirmininkas, vyr. pusk. Gaska, rašt. Paliokas ir kareivis Mikšys—nariai.

Suprantama buvusioj baterijos padėtis, jai pakitėjus, tikimasi, kad 9 baterijos Kultūros ir Švietimo Komisija intensyviau įsileis į kareivių švietimo darbą Laimingos kloties!

10-ji baterija.

10-tai baterijai stovint fronte ir esant išdalytai į keletą dalių, kurios viena nuo kitos atstu per keletą varstų, švietimo darbas į normales vėžes neįėjo. Idant suvis baterijos kareiviai švietimo srity neliktų paskutiniai, kiek leisdavo aplinkybės, daromos buvo jiems paskaitos ir pasikalbėjimai. Paskaitose apibudinta žemė, oras, vanduo ir kt.; pasikalbėjimuose nušviesta paskutinis mūsų politinis stovis, mokslo reikalingumas ir t.t. Del didelio atstumo baterijos nuo pašto įstaigos, laikraščiai gaunami buvo nenormaliai, žurnalų gi suvis jokių negauta. Čia ilgą laiką Kultūros ir Švietimo komisijos nebuvo. Dabar gi Kultūros ir Švietimo komisija yra oficiozinė, kurios sąstatas šitoks: leitenantas Steponaitis—pirmininkas, vyr. puskarininkai Tulickas ir Daukšas—nariai.

Tikimasi, kad greitai laiku baterija nusikels kiton vieton, kame patilps jos visos dalys, tada ir švietimo darbas bus galima sutvarkyti tinkamiau.

pulką mane gydė koksai tai felčeris ir už pora mėnesių žaizda užgijo ir jau maniau, kad vėl sveikas esu.

Būnant bermontininkų fronte ties Radviliškio, mane išbėrė spuogai, o paskui ir pikutėmis; felčeris, kuris mane pirmiausia gydė, man paaiškino, kad tai nuo peršalimo ir davė kokių tai vaistų gerti. Vaistai nieko negelbėjo, aš pradėjau silpnėti, galva visuomet skaudėjo, ant galo ir gerklėje kas tai buvo, nes skaudėjo ir dar sunku buvo kalbėti. Paėmus Radviliškį, nebepamenu kas tai man rekomendavo bobą, kuri labai greitai gydanti nuo visokių ligų. Aš suradau mīnėtą bobą, ji mane apžiūrėjus pasakė, kad aš turiu blogą ligą, bet ji viena tik ir galinti tokią ligą išgydyti. Boba davė man gerti kokios tai žolainės ir dar tepalo tepti visą kūną. Už nekuriu laiko aš ir vėl jaučiau save sveiku. Taip praslinko maž nė išilgi metai. Aš su savo pulku važinėju nuo vieno fronto į kitą ir karo sukuryje laikas bėgo gan greit, aš nejausdamas jokių sopulių maniau visai sveikas esąs, bet šįmet rudenyje, būnant lenkų fronte už Vilniaus, aš vėl susirgau panašiai kaip būnant pagal Radviliškį. Galvą pradėjo sopėti, plaukai smukti, visą kūną išbėrė pikutėmis, kurios greitai pavirto į žaizdas. Visokių šundaktarių pagelba nieko nebegelbėjo, aš kas dieną silpnėjau ir ant galo paraližas atėmė kojas ir tada jau mane nesiklausę nugabeno į pulko ligoninę, o paskui ir į Kauną, kur aš dabar ir esu.

(B. d.)

Analfabetų yra 12 žmonių, bet kiek tik aplinkybės ir laikas leidžia, jie mokomi rašyti ir skaityti. Baterijoje yra knygynėlis, kuriuo naudojasi mokantieji skaityti baterijos kareiviai. Nemokantiems gi skaityti, knygas bendrai skaito baterijos karininkai, o kareiviai klauso. Iš perskaitytų knygų yra: zoologija, gamtamokslis ir Lietuvos istorija.

Be abejo, jei 10-je baterijoje laikui pakitėjus švietimo darbas nenutruks, ateityje galima tikėtis gerų vaisių susilauksiant.

2-ji gaubicų baterija.

2-sios gaubicų baterijos Kultūros ir Švietimo komisijos sąstatas nedidelis, būtent: leitenantas Šliogeris—pirmininkas, vyr. pusk. Jokubaitis ir eilinis raštin. A. Vitulskis—nariai, tačiau švietimo darbas nėra visai apleistas. Čia kalėdų šventėms ir užgavėnėms surengta buvo žaislų ir šokių vakaras, baterijos stygų orkestrui grojant. Baterija turi mažą knygynėlį, kuriuo naudojasi baterijos kareiviai. Kas savaitę su kareiviais daromi pasikalbėjimai, be to, kada baterija apsistos geresnėse gyvenimo aplinkybėse, manoma įsteigti kareiviams mokykla ir mokyti pirmoje eilėje analfabetus, kurių čia yra 15 žmonių. Dabar mokyklą įsteigti sunku, nes baterija stovi kaime, kur nėra tinkamo jai buto. Neseniai yra gauta švietimo reikalams pinigai, iš kurių galima bus padidinti knygynėlis ir įvesti platesnė švietimo darbuotė.

Baterijon laikraščiai gaunami reguliariai ir proporcionaliai dalinami kareiviams.

Suprantama gerai, kad baterijai stovint kaime sunku yra įsteigti kareiviams mokyklą, tačiau nėra reikalo per daug skųstis, kad visai „negalima“. Žinome patarę: „Jei nori šunį mušti, randi ir lazda“!

Laikas yra brangus, ir kiekviena veltui praleistoji minutė, ateityje žymiai atsiliepia; be to, reikia žinoti, kad yra dalių, kurių gyvenimo aplinkybės dar kėblesnės, bet jau analfabetų skaičius mažėja. Todėl daugiau domesio į švietimo darbą, o ypač analfabetų mokymą!

J. A.

(B. d.)

Prezidentas Vilsonas, Lietuva, Latvija ir Igaunija.

Naujorko žydų laikraštis «Idišes Tageblatt» iš š. m. sausio 30 d. patalpintas šisai vedamasis straipsnis, vardu „Prezidentas Vilsonas, Lietuva, Latvija ir Estai“:

Santarvė norinti pripažinti Latvius ir Estus ir svarstys taip pat Lietuvos pripažinimo klausimą. Prezidentas Vilsonas esąs prieš tokį žygį. Jo nuomone, nereikia pripažinti nei vieną tųjų valstybių, kurios kadaisia buvo Rusijos dalimi. Esą reikia su tuo klausimu palaukti, kol Rusuose įsigalės pastovi valdžia ir tuomet gal Rusai galės tapti tuo, kuo jie buvo.

Sunku yra pamatyti Vilsono politikos teisingumą šiuo klausimu. Visi argumentai yra prieš jį. Kas darbo Lietuvai, Latviam ir Estam, kas bus su Rusais? Kokį antspaūdą gali Maskva arba Petrapilis turėti Vilniui, Kaunui ir Rygai? Tasai faktas, jog carų armijos kadaisia užgrobė šias šalis, faktas, jog Lietuvos, Latvių ir Estų gyventojai buvo pavergti kartu su kitomis tautomis po rusų despotija—dar neduoda jokių teisių Rusam šiom šalim.

Rusai negyvena šiuose kraštuose. Jie atėjo čion tik kaip engėjai, tik kaip nugalėtojai. Latvių gyventojai yra Latviai, tai reiškia, jog jie nėra slavai ir nėra vienos kilmės su rusais. Estai yra taip pat ne slavai

kilmės, o taipgi lietuviai, kurie kalba tokia kalba, kuri esanti labai tolimai nuo visų slavų tautų kalbamųjų kalbų. Jei esama ryšių tarp mažarusių arba net lenkų ir rusų, tai nėra jokių ryšių tarp rusų ir latvių, estų ir lietuvių. Klausinama, kodėl gi tosios tautybės neturėtų savo valstybių ir kodėl jos kokiu nors būdu turėtų būti surištos su Rusais?

Tatai visai neatitinka Vilsono supratimui apie tautų apsisprendimų. Tiesa, jojo punktas apie apsisprendimą nebuvo įvykintas, kaip ir kiti jojo punktai, bet jūk jis pats bent neturėtų pasisakyti prieš savo idėjas, kai kiti nori jas vykinti, o šiuo atveju jūk santarvė nori įvykinti Latvių, Estų ir, tur būt, ir Lietuvos atžvilgiu visa tai ko jis reikalavo: apsisprendimo teisę kiekvienai tautai, prie ko ji norinti prigulėti.

Ir tatai netik prieštarauja jo 14 punktų, bet prieštarauja ir jo nusistatymui Lenkijos atžvilgiu. Jei nereikia pripažinti nei vienos buv. Rusijos dalies laisvę, tai nereikėjo pripažinti ir Lenkijos ir laukti, kol Rusų klausimas bus išrištas. Savaimė suprantama jog tatai, būtų neteisinga ir Vilsonas pats žinojo, jog taip yra, o jisai buvo pirmas, kuris reikalavo, kad pripažintų Lenkus. Toksai pat santarvės ir Amerikos nusistatymas turi būti ir Lietuvos ir kitų valstybių atžvilgiu, kurios kadaisiai vaitojo po rusų jungu.

Naujos tvarkos klausimas Rusuose, kuri užimtų bolševikų vietą, jūk neturi nieko bendro su šalių, esančių tarp vakarų Europos ir Rusų, teise susitvarkyti, kaip jom yra pageidaujama. Nei Leninas ir nei tie, kurie ateis po jo, neturi teisės lietuviui, latviui ir estam. Jei bolševikai žlugtų ir Rusai taptų konstitucinių demokratų arba menševikų-socialistų valstybė, tai jie irgi neturės jokio antspaudo šioms valstybėms. Niekas neturi teisės reikalauti, kad lietuviai, latviai ir estai atiduotų savo laisvę, kad tik Rusija būtų didelė.

Daug nesuprantamų daiktų padarė mūsų prezidentas, bet jojo nusistatymas prieš Rusijos pakraščių valstybių pripažinimą, berods, yra nesuprantamesnis, negu visa tai, ką jis iki šiol esąs padaręs.

Vokiečiai ir jų suktybės.

Paryžiaus „Temps“ laikraštyje 1921 m., vasario 24 d. pasirodė tuo vardu mums jau žinomo buvusiojo Lietuvoje Prancūzų karo misijos viršininko pulkininko Reboulo rašinys. Šitame rašiny jis kalba apie tuos įspūdžius, kurių gavo nekartą važinėdamas po Vokietiją. Viso to rašinio mes nespausdinsime, o pasitenkinsime tik tai įdomesnėm vietom.

Iš pat pradžių pulkininkas Reboul rašo, kad Vokiečių padėtis jau nesanti taip bloga, kiek jam teko pastebėti. Jis sako, kad nė viename Europos mieste nėra išleidžiama tiek tūkstančių smuklėse ir restauračiuose, kaip Berlyne. Skųsdamies pramonės sunykimu vokiečiai atidarę visas fabrikas Rūro provincijoje. Nors vokiečiai tikina, kad jų masės ir valdžia yra socialistai, bet socialistų laikraščių skaitytojų skaičius žymiai mažėjęs („Freiheit“ pernai išėdavę 250 tūkstančių egz., o šiemet tik 25 tūkstančiai). Vokiečių imperializmas ne tikai nyksta, bet dargi auga. Vokiečiuose esanti dabar labai skaitoma knyga „Im Felde Unbesiegt“ (Lauke nenugalėti). Toliau autorius mini Londono konferenciją, teisingus ir neteisingus vokiečių tikrinimus, kuriais jie nori apgauti Santarvę, ir pataria vokiečių nesigallėti.

— Nusileisdami mes nustosime visa, ko pasiekėme per 4 karo metus—sako autorius.

Toliau jis rašo štai ką:

— Vokiečiai nesutinka, kad jų armija tikėtų tikta tvarkai šalyje palaikyti. Jie ruošiasi prie mobilizacijos, 160 Versalės sutarties paragrafas sako:

— Armija, kuri leidžiama turėti Vokiečiams, neturi būti didesnė kaip 100,000 žmonių ir turi būti tik organas tvarkai šalyje palaikyti ir sienoms saugoti.

Paragrafas 178 taip pat aiškus: — Mobilizacija ir mėginimas ją daryti yra draudžiama.

Sutarties autoriai visai aiškiai išsitarė tuose punktuose. Nenorėdami palikti Vokietijai nė panašumo ir armiją, jie leido tik policijos dalis turėti.

Vokiečiai nežiūrėjo to uždraudimo. Jie ligi šiol dar tebeturi armiją, esant reikalui viskas padaryta jai padidinti maždaug slaptos mobilizacijos būdu.

Policijos dalys turi būti stiprios ir drausmingos, bet vargu bau jos reikalingos generalio štabo oficerių, susipažinusių su karo mokslo tobulėjimu, juo labiau, kad tokių oficerių auklėjimas kainuoja labai brangiai. Logingai sprendžiant iš sutarties (176 §) Vokietijoje uždrausta karo mokyklos. Jų buvo dvi, viena Berlyne, kita Miunchene. Prieš tokį aiškų nurodymą vokiečiam beliko tik nusilenkti, bet jie greitai surado išėjimą. Prie kiekvienos likusios divizijos buvo įkurti generalio štabo kursai. Kandidatai turėjo laikyti tokius pat egzaminus, kaip ir stojami karo mokyklon, užsiėmimų programa ta pati ir, tokiu būdu, Vokiečiai prieš mūsų norą turi naują generalio štabo oficerių laidą. Dar jiems galimas planas įsteigti Berlyne aukštąją karo mokyklą, panašią į prancūzų generalio štabo akademią. Paprastas būdas: visi žymesnių vokiečių armijos retenybių archyvai buvo surinkti armijos bibliotekoje Berlyne (Heeresbücherei). Oficerių grupės eis ten, kur tyrines archyvus, padės viską tvarkyti ir drauge mokysis. Nėra ko ir sakyti, kad ten bus kursai su pamokomis. „Freiheit“ nepriklausomųjų socialistų organas tiesiog sako, kad šita biblioteka yra ne kas kita, kaip aukštoji karo mokykla (Kriegsschule).

Vokiečiai visą laiką tobulina karo lavinimą savo dalyse. Versalės sutarties 176 paragrafu jiems leidžiama turėti tik vieną karo mokyklą oficeriams. Nauja gudrybė su sutartim. Jie beto dar paliko karo mokyklą Miunchene. Visi oficeriai turi ją išėiti. Kadetų korpusai buvo taipgi palikti nežiūrint sutarties 176 § 3 p. Del pagarbos Santarvei arba, teisingiau, kad iš jos pasityčiojus, Vokiečiai pavedė juos civilei valdžiai. Pasiliko tie patys oficeriai, kurie dabar vietoj karinės uniformos vilki civile. Šitas mokyklas išėina mokinių laidos ir jų mokytojai neįėina į armijos kadrus.

Policijos rikiuotės mokyme yra ir karo priemonių ataka, ir manevrai su aeroplanais, būtent, visa tai, kas uždrausta vokiečių armijoje. Taip pat vokiečiai rūpinasi ir paoficerių karo lavinimu. Sutarties 176 § draudžiamos paoficerių mokyklos, bet nedraudžiama steigti mokyklos prie policijos, kuri sudaryta ne tikai Versalės sutarčiai leidžiant, bet dargi jos nurodymais vokiečiai įsteigė paoficerių mokyklas savo „Sipo“ (sutrumpintas pavadinimas Sicherheitspolizei). Paoficeriai baigs šitas mokyklas ir vėl Versalės sutartis liks negyva raide.

Šitos policijos pajėgos nuostabios. Ar neprašė jie leisti turėti individualę priešdujinę maską, tuo tarpu kai šitos dujos daryti griežtai draudžiama, net draudžiama turėti medžiagos, tinkamos joms daryti“ (171 §). Bet kaip prie tokių sąlygų patikrinti ar gera maska, ar ne, kaip išmokyti žmonės su ja apsieti? Šitas prašymas reiškia: tegul aš pasirašiau Versalės sutartį, bet dujos bus dirbamos ir aš numatau jų vartojimą.

Šita armija gali būti pastiprinta mobilizuojant visomis nustatytomis taisyklėmis. Ligi 1919 m. spalio 1 d. galimybė padaryti mobilizaciją buvo patikrinta visų „Abwicklungstellen“, esančių būk tai demobiliz-

zuoti buvusiai vokiečių armijai. Tai, žinoma, neoficialiai, bet visaip jos stengėsi palaikyti tinkamais kovai šiuos paleistus karius. Rudenį 1919 m. Vokiečiai priėjo prie tokios išvados: kadangi visi rezervistai išsiblaškė po visą Vokietiją Abwicklungstellen nebegalėję palaikyti šią dalį, kaip kovos vienetą. Todel tai tapo kiekvieno rekrutų biuro priederme, kurie buvo paskui pavadinti biurais pagalbai ir išmokėti pensijom.

Kiekviename rajone randasi tokių Bezirk—panašus į mūsų biurus invalidams selpti.

Demobilizacijos skyriai atiduoda rajonuose tam tikros apskrities rezervistus skyriaus invalidam padėti žinon. O paskui jau šitų skyrių pareiga laikyti juos visados pasirengusius.

Esant mobilizacijai kiekvieno skyriaus pareiga pristatyti savo apskrities rezervistus.

Visos šitos pastangos palaiko visą buvusiąją imperialistinę armiją.

Bet senoji armija pamažu nyko. 1920 metais ji pakeista Valstybės apsaugos armija. Kai tik ji užtekinai sustiprėjo, vokiečiai nutarė į naują armiją nusiųsti dalį rezervistų. Vokietija nė minutei ne paliauja rengusis pulti. Viskas numatoma ligi mažiausios smulkmenos. Esant reikalui, batalionas virsta pulku, baterija artilerijos dalim, eskadronas kavalerijos pulku. Ramiu laiku divizija virš korpusu.

Organizacijai tarp žmonių palaikyti periodiniai šaukiami rezervistai į armiją. Tai visa daroma būk tai stoja savanoriai. Jie kartoja išeitą kursą savo dalyse, baterijose savanoriai įtraukiami į specialius sąrašus ir tai yra panašu į rezervistų sąrašus prieš karą.

Nežiūrint visų mūsų kontrolės komisijų pastangų vokiečių armija, rengiasi prie mobilizacijos.

Be abejo mes priverstume dalinai uždaryti skyrius demobilizuoti ir teikti pagalbai, visi jų popieriai veiks sunaikinti. Tai kludo greitai daryti mobilizaciją ir padarys ją ne taip visuotina. Bet vokiečiai vėl greitai kuria naujas organizacijas. Nežiūrint Santarvės reikalavimų, vokiečių priežadų savanoriai (Zeitfreilligen) yra.

Einwhucrvchr—piliečių apsauga ir bus pirmas armijos rezervas, o Orgesch—Ešericho organizacija pakiteję rekrutų skyriai.

Del darbo labo, reikėtų panaikinti visi kenksmingi kariniai elementai, kurie šaukia „keršto!“.

Versalės sutarties 177 § numatė karių auklėjimą mokyklose, bet nežiūrint į tai Vokietija ne mano skaitytis su tuo.

Kariuomenės švietimas.

Pirmos baterijos kariai surinkę savo algų likučius paaukojo tos dalies kultūros ir švietimo reikalams 1384 auksinus 65 skatikus. Matyt baterijos karys supranta švietimo reikalingumą ir jojo naudą.

Geras pavyzdys kitų dalių kariams.

Aukojusiems švietimo Komisija taria ačiu. J.

Ar tik taip ir nebus?

„Morning Post“ ir „Times“ laikraščiai praneša, kad bolševikams 1920 m. nepasisekus prie Varšuvos, pietų fronto raudonosios armijos štabo viršininkas Petinas pasiuntė Trockiiui slaptą pranešimą pažymėta 17 N. iš rugpiūčio mėn. 29 d.

Tame pranešime jis sako, kad karo operacijų valdysiai parodė pilniausią vadovybės ir kareivių neprirengimą vesti operacijas tokiame dideliame maštabe.

Drausmė nupuolė, dezertyrų skaičius kasdien dauginosi, ypatingai tose dalyse, kurios komplektuotos iš vietos gyventojų—Poltavos, Ekaterinoslavo, Karkovo ir Kievo gub. Iš jų jau 50% žmonių išlakstė. Nuostoliai dideliausi, pasiekta 40% visos armijos. Iki rugpiūčio 1 d. nustojome 238 tūkst. žmonių (iš jų didesnė pusė išlakstė į namus), 212 armotų ir 12.000 arklių. Tokiomis sąlygomis toliau karo tęsti negalima, reikalinga kuogreičiausiai daryti su lenkais taika. Per 4—6 mėn. armiją galėsime tinkamai reorganizuoti, ir balandžio mėn. 1921 metais galima bus vėl pulti lenkus Lvovo—Varšuvos kryptim. Lenkai priversti bus trauktis į vokiečių sieną ir būkime tikri, kad vokiečiai tuomet mums padės“.

Į šį Petino pareiškimą Trockis mušė jam šio turinio telegramą:

„Respublikos Revvoiensovietas pritaria ir ima domėsin jūsų nuomonę pareikštą 17 N. pranešime, išskiriant nurodytą laiką. Mes manom, kad puolimą bus galima pradėti ne anksčiau gegužės mėnesio. Visi jūsų pageidimai bus išpildyti ir mes tikime, kad jie turės pasisekimo“.

Trockis.

Jeigu tai tiesa, tai mums reikėtų būti labai atsargiems ir pasiruošus laukti visokių galimų įvykių.

A k s.

Šis tas apie valdininkų prasižengimus ir skundus ant jų.

Beskaitant šių metų «Trimate» Nr. 2. K. Ralio straipsnį „Kaip, kur ir kada reikia skųstis del valdininkų neteisėtų darbų“, kilo manyje klausimas: kaip galima sekti ir tyrinėti blogus valdininkų darbus, jei nėra nustatyta ir žinoma jų darbų nors bendra tvarka. Jau ir šviesesniam žmogui yra sunku sekti valdininkų teises ir jų darbus, o apie tamsuolius nėra nė ko ir be kalbėti.

Iš valdininkų daromų skriaudų galima išskirti dvi ypatingas rūšis: skriaudos daromos tiesioginiai vienam kokiam arba keliems asmenims. Jas maždaug gali patys nuskriaustieji ištirti ir del jų pasiskųsti. Kitos gi skriaudos yra bendros, daromos visuomenei, kaip tai, suktybės, pasisavinimai, vogimai, falsifikacijos ir k.

Su tos rūšies neteisėtais darbais labai sunku yra kovoti. Tokių galimų skriaudų nurodau žemiau sekančiuose pavyzdžiuose, sakysim, kad ir iš kariuomenės gyvenimo. Civilėse ir karinėse įstaigose (ir kariuomenės dalyse) yra leidžiami įvairiais būdais įvairiems reikalams pinigai, žinoma, dar nemaži, yra vedamos apyskaitos tuos pinigus išaikvojus. Iš daugumo pinigų išleidimo būdų yra garsūs, taip vadinami „avansai“, t. y. pinigų sumos išduodamos pirma laiko, iš anksto, pirkti maistui, pašarui, ūkio dalykam, ar šiaip tai įstaigai ar daliai reikalingiem daiktam. Yra išduodami avansai prigulinčios algos ar pašalpos skaičių, bet dar neatėjus laikui jas išmokėti, arba neturint specialiai tam tikslui asignuotų sumų. Tų avansų gavėjai, žinoma, perka kas reikalinga, o pavestus jiems pinigus išleide pristato sąskaitas, kuriose yra parodyta, kas pirka, kiek užmokėta ir parašai pinigų gavėjo.

Taigi kas gali tikrinti, kad koks nors „maitinimo“ valdininkas „avansą“ pragėres nepristatys „sąskaitų“ dokumentui padengti, kuriame jis prisirašė pinigų gaudamas. Nevienas atsakys:

— Gali taip atsitikti, nes blogos valios žmonių netrūko ir netrūks. Antai tas arba anas asmuo vo-

kiečių okupacijos metu kartais brido per upę (pas tiltą sargyba stovėjo) nešdamas į rytus po vieną—antrą pūdą grūdų, o jau šiandieną „godojamas“ valdininkas, ir išsigeria dažnai su gan aukštai valdančiu asmeniu. Iš kur gi tas viskas: jug dvaro neturi, alga irgi netaip didelė.

Toliau, pavyzdžiui kokiam nors „menkam“ asmeniui teko pastebėti falšiu, mato, kad sąskaitos dirbtinės, kad jose ne tas pasirašė, kieno pavardė parašyta. Eik, ištikr kas, kiek ir kada pirқта, ar ištikro tas pasirašė ir pinigų gavo, kieno pavardė pasirašyta; paskui jau gali paduoti skundą. Nekalbant apie civiles įstaigas, kariuomenės dalyse skundas reikia duoti „komandos“ keliu—per savo tiesioginį viršininką. Jeigu tasai prasižengėlis turi apščiau savo „draugų“ (jug tenai didžiausios nedorybės ir yra daromos, kur susitaisto nedorėlių kompanija), tai tas skundas išnyks kai dūmai, o tam „menkajam“ asmeniui už tokį „pasitaravimą“ ims birti netikėtos „malonės“... Taigi tas „menkasis“ asmuo gali nieko niekam neįrodyti ir gana negarbingai pražūti už „garbės plėšimą“.

Dabar dar noriu tarti keletą žodžių apie tai, kas man, imantis šį straipsnelį rašyti, labiausiai rūpėjo.

Būtent, labai pageidaujama, kad knygų ir atskaitų vedimo ir sąskaitų darymo tvarka būtų taip taisyklinga ir taip griežta, kad „falšiu“ negalima būtų padaryti ir kad padarytus greit galima būtų rasti. Kad tiksliai būtų vedama kiekviena pajamų ir išlaidų (ir kitokios) operacijos, kiekvieną kartą pasiremiant originaliais ir ne dirbtiniais dokumentais. Toliau, kad geriau veiktų kontrolės ir revizijos, griežtai nustatyta tvarka, akyvai sekamos kiekviena išaikovota skatika. Tada bus galima išvengti neteisėto aikvojimo, arba net tiesiog—grobimo.

Taigi sąskaitos pirktiems daiktams ir kitoms išlaidoms turėtų būti tokios: surašo tas, kas jas pristato ir būtiniausiai pats pasirašo gavęs pinigus; toliau turi būti nurodytas aiškus pinigų gavėjo adresas, laikas pinigams gauti, vieta pinigams išmokėti, juos išmokėjus parašas. Prie didelių sumų turėtų būti net liudininkų parašai. Gi tos visokios (arba ir viena—ne skaičiuje dalykas, bet tobulume ir darbume) kontrolės turėtų kaip tas sąskaitas taip ir visus kitus dokumentus visašaliai iširti, net suieškant tuos asmenis, kurie pasirašė pinigus davę, ir reikalui esant net parašų ekspertyzas darant.

Bet ištikro, apyskaitos yra siunčiamos rodos tik tam, kad nebūtų tuščias arkivas. Kas čia į tas sąskaitas ir kitus dokumentus beįsigilins — bet tik jie yra „nalico“, kokie ten būtų... Teisybė, revizuojuojant visus dokumentus būtų labai daug darbo, bet ir naudos ir tikrumo, kad teisingai aikvojama, daug daugiau būtų. Labai svarbu yra, kad tuos dokumentus duodant taipgi būtų nustatytos griežtos ribos.

Produktus, mundieruotę, ginkluotę gavus ir išdavus visados turi būti dokumentai su gavusiųjų ir davusiųjų parašais. Labai reikalinga, kad sandėliuose būtų teisingos svarstyklės ir svarsčiai. Arkliai ir šiaip ilgiau tverią daiktai turi būti sutraukti į sąrašus, kuriuose būtų nurodytos visos turtų (kiekvienu skyrium) ypatybės, kad negalėtų pavirsti iš didelio į mažą (arba atžagariai), iš juodo į baltą ir t.t.

Toliau, šiame pasaulyje gyvenant, būva atsitikimų, kad koks nors turtas žūva, prapuola, arba šiaip sugenda. Pateisinti tam žuvimui yra sustatomi tam tyčia paskirtos komisijos aktai. Sakysim, kas gali tikrinti, kad tų turtų prižiūrėtojas, todėl atsakomingas asmuo, tą turtą „išsandeliavęs“, paskui neparašė akto, nepadaavė vienam—antram „prieteliui“ pasirašyti, kaip komisija. Leiskim, kad galėjo taip būti, taigi „aktas“ gatavas. Čionai ir reiktų tam tikrų apribojimų, būtent:

1) Negali būti skiriami komisijon, patikrinti žuvusiam ar sugedusiam turtui, kurie yra tuose turtuose suinteresuoti ir neša tiesioginę ar netiesioginę atsakomybę juose (suprantama, pačiam susistatyti aktą „žuvusiam“ turtui, kur kas patogiau).

2) Žmonės, skiriami tokion komisijon, joku būdu negali būti rekomenduojami asmenų, prižiūrėtinčių tuos turtus; kaip priešingai yra kariuomenės dalyse, kur ūkio vedėjai gali rekomenduoti į tokias komisijas. Apskritai josna turėtų būti skiriami asmenys, nieko bendra neturintieji su šiais atsakomingsiais asmenimis.

3) Komisijos stato aktus tik akylai įsitikrinę žuvus ar sudegus daiktam.

4) Įsitikrinti gi gali matydama ir išstirdama sudegusį daiktą, pav., kritusį arkli, supuvusius produktus, jeigu daiktai yra žuve be jokių liekanų, tai visgi ir prie aktų yra reikalinga kokie nors tikresni dokumentai. Pavyzdžiui, pakliuvo tiek tai kareivių nelaisvėn, su jais žuvo tiek tai daiktų; tai prie komisijos akto turėtų būti kuopos vado (ir ūkvedžio) parašu liudymas.

5) Gyvulius piauojant mėšai, gyvuliam kritus, produktam sugedus tikrinti turi būti atatinckamas gydytojas.

6) Gyvuliam piauoti, grūdam malti, tarai apskaityti turi būti nustatytas griežtas nuošimtis gaunamos mėšos, miltų; netto ir taros tikrumas.

7) Niekados nėra leistini aktai, kur komisija nutartų pati sugedusius produktus „užkasti žemėn“. Jei tokie daiktai tebėra, jie turėtų būti išduodami su vienu akto ekzemplierium Intendantūron, kuri jau privalytų „užkasti žemėn“, o daliai išduotų kvitą.

Taigi, kad gerai, taisyklingai ir griežtai būtų vedamos pajamos, išlaidos pinigams maistui ir visokiam turtui, kad tose knygose, tose apyskaitose ir visokiuose „lapuose“ būtų galima veikiai ir aiškiai viską numatyti ir tuoj suprasti, kad tvarkingai ir greitai, be nereikalingo spėkų ir laiko aikvojimo galima būtų atlikti visokias operacijas, reikalinga, kad tų knygų ir lapų būtų kuo mažiausia, kad jos būtų paprasčiausios ir vienokios sistemos.

Aš čia negaliu nuspresti, kokios jos tikrai turėtų būti; čia apskritai buhalterijų ir raštvedžių dalykas. Gi šiemis 1921 metams Intendantūra išdavė kariuomenės dalykų knygas... Oi, tos knygos, knygos!.. Sako, kad be šnapso nieko jose nesuvaikysi. Jau štabams blogos, o kuopoms tai dar nesuprantamesnės. Vargšai, kuopų raštininkai!..

Būk tų knygų formas nustatęs neseniai įvykęs ūkio vedėjų susivaziavimas. Jei tai tiesa, galima tik tiek pasakyti, kad visgi knygvedyba ne ūkio vedėjų kompetencijon įeina. Čionai dalykas buhalterijų ir raštvedžių, arba specialės jų tarpo komisijos.

Aš šiame straipsnelyje pabrėžiau tik kelius bruožus iš atskaitomybės vedimo ir neteisėto aikvojimo. Būtų gera, kad kas žinodamas iškeltų ir daugiau tokių galimų „aplenkimų“ ir nurodytų būdų tiems „aplenkimams“ panaikinti. Nes tai yra toks opus klausimas, nemažesnis kaip Želigovskio. Nors viena lietuvių patarlė sako:

„Nuo namų vagies neišsigelbėsi“, bet ir nesigelbėjant, galima daug žalos pašalinti. Tai yra vienas didžiausiųjų darbų.

J. Sodietis.

Laiškas iš Amerikos.

Gerbiemieji Lietuvos piliečiai ir pilietės! Mes norime perspėti visus Lietuvos piliečius nuo sukvalifikuotų Lietuvos Kapsukų: čion gyvena J. Januškevičia.

J. Rimkevičia, o jų giminės gyvena Lietuvoje—Kaune ar Slabadoj. Jie gauna laiškus iš savųjų ir pridėtus iš lenkiškų laikraščių straipsnius apie Lietuvos valdžią ir žmonių nedorumą. Jeigu jiems ten negera, dėl ko tokie judošiai nešineša į Mazuriją; jeigu jiems negardī Lietuvos duonelė valgyti, tai nereiktų siųsti Lenkiškų laikraščių į Ameriką. Gali išsinešti į Mazuriją. Būtų patenkinti šlėktišku gimimu.

Čia reikia paminėti, kad jie varo lenkišką bolševikų propagandą aukščiau paduotu vardu ir galima patvirtinti, kad jie nepirko Lietuvos laisvės paskolos bonų ir neaukavo Lietuvos gynimo reikalui. Bet jeigu lenkas paprašytų pirkti Mazurijos boną, tai pirktų su mielu noru. Jie jeigu galėtų išimti iš lietuvio lietuvišką dvasią ir įdėti mazurišką, tai tą kuo greičiausiai padarytų. Jie persekioja čionai Lietuvos piliečius visokiais būdais.

Da reikia paminėti, kad jie nupirko kardus dėl mūsų brolio, siųsdami pinigus ir baksus per Lenklją ir per lenkų agentus. Lietuva negavo nei pinigų, nei baksų, tai reiškia, kad jie nupirko kardus dėl mūsų brolių lietuvių.

L. Pilotis.

Red. prierašas. Redakcija, dėdama tą laišką, neatsako už jo turinio teisingumą.

Paskutinis pasikalbėjimas su kapit. Cohendet.

Aš turėjau garbės būti pasiųstas į prancūzų misiją pasikalbėti su buvusiu prancūzų karo misijos viršininku, žinomu pas mus Lietuvoje kapit. Cohendet. Kaip visados maloniai ir mandagiai su meilia šypseną gerame ir atvirame veide, apsilvilkęs savo mėlynu mundierium, su Pagarbos Legiono kryžiumi, kapitonas sutiko mane ties durim ir paprašė mane įeiti salėn. Aš pastebėjau jo veide kažin kokį susijudinimą ir pradėjau kalbėti apie padėtį, kuri susidarė Europoje.

— Prancūzija nori tik talkos. Prancūzija nori ramaus, vaisingo darbo visame pasaulyje, o vokiečiai verčia mus griebtis ginklo priemonių prieš juos. Mūsų buvo 4 prancūzai, kurie vadovavome prancūzų atstovybei Lietuvoje ir mes nustebome, kai gavome tą žinią.

Aš paklausiau jį apie jo darbo įspūdžius Lietuvoje. Jis atsakė:

— Lietuvoje aš esu 16 mėnesių. Atsiųstas čia gen. Niselio žinion likviduoti Bermonto avantiūros, aš buvau ir Šiauliuose, ir Radviliškyje ir Rygoje. Su dviem lietuvių komisijom — geležinkelių ir karo — aš važinėčiau Berlynan gauti šitų komisijų medžiagos.

— Lietuva nusipelnė teisę gyvuoti ir Prancūzija visomis pajėgomis ją palaikys, jeigu čia nebus vokiečių įtakos.

Kalbėdamas apie lietuvių - lenkų konfliktą, kapitonas išsitarė:

— Jeigu Lenkija ir Lietuva išrinktų po vieną tikrą valstybės darbuotoją, nusiųstų juos ne Paryžium, Londonan ar kur kitur, bet Vilniun arba Vievin, konflikto nebebūtų.

— Siena tarp Lenkijos ir Lietuvos neprivalo būti vielų tvora, bet taikinga, nes ir čia ir ten abipus lieka už sienos lenkai ir lietuviai ir kenčia tik nekalti taikingi gyventojai.

— Aš širdingai myliu Lietuvą. Išvažiuoju iš čia todėl, kad esu aktyvus oficerius ir pas mus negalima oficeriam išėiti iš rikiuotės daugiau kaip dvejim metams, o aš prieš atvažiuosiant Lietuvon buvau 7 mė-

nesius nerikiuotėje. Vistiek aš pirmą progai pasitaukius atvažiuosiu vėl pasakyti „sveika“ laisvai, stipriai ir galingai Lietuvai, ne vokiečių, bet Versalės sutarties įkurtai.

A. Rogovas.

„Kruvinos rankos“.

Telegramos atnešė mums liūdną žinią.

Grūzijos sostinė Tiflis, krito nuo Armėnų Sovietų Respublikos „kruvinųjų rankų“.

Zydyntis miestas aplaistytas krauju.

Visur girdisi galvažūdzių klyksmai ir nuskaustųjų vaitojimai.

Gryniausi sielos siekiniai, Grūzijos širdys kuptnos laisvos tėvynės meilės — paniekintos.

Nugalėtojas gen. Levandauskas, atidavęs 100 tūkstančių gyventojų miestą kankinti žvėriškam raudonarmiečiam, švenčia iškilmingai nugalėjimo šventę.

Mums, lietuviams, tuo labiau skaudūs Grūzijos smūgiai, nes mes jau žinom, kaip sunkiai ir kokia kaina pasiekama laisvė ir nepriklausomybė.

Rogovas.

Kas klausia, tas neklysta.

Kls.

Ar turi teisės paleistas atostogų karys, pastebėjęs ką nors iš civilių žmonių prieš įstatymus elgiantis, suimti?

J. Sv.

Ats.

Joks karys be savo vyriausybės žinios arba įsakymo neturi teisės nieko suimti. Pastebėjęs ką nors elgiantis prieš įstatymus turi tuojau pranešti vietinei valdžiai (milicijai), jeigu toji nieko nedarytų, tai galima skusti aukščiau.

Red.

Kls.

Esu baigęs 4 klases gimnazijos, o liūdymas apie tai žuvo kovose su priešu. Taigi, norint laikyti kvotimus įgyti karo valdininko laipsniui, ar reikia išlaikyti kvotimus iš visų dalykų, mokinamų gimnazijoje, ar pakanka iš dalykų paminėtų įsakyme L. K. Nr. 171?

Raštininkas Zukys.

Ats.

Jeigu Tamsta negali pristatyti jokio paliudymo, kad esi baigęs 4 klasų kursą, tai reikia laikyti kvotimais iš visų 4 klasių dalykų.

Red.

Užsienių spauda.

Antibolševistinis judėjimas Dagestane. Kaukaze prasidėjo dažnai kilti prieš bolševikus. Labiausiai bruzdančios ir pavojingos dalys, yra vedamos Džaffarovo, Ali-Chano ir Piralovo, buvusių rusų armijos oficerių.

Jie sukėlė partizanus Dagestane ir Čečenijoje. Palaikant gyventojams ir geroms vietų sąlygomis, sukilimai turi baisaus pobūdžio.

„Le Temps“ 26 vasario.

Laikraštis „Le Matin“ vasario 24 d. informuoja iš Kopengagen praneša, kad Trockis militarizavo pramonę: pramonės oficeriai turi armijos vadų galios.

Tas pats laikraštis praneša, kad Kinų valdžia protestuoja prieš karo sutartį su Sovietų Rusija padaryta Maskvoj jos pasiuntinio.

Laikraštis „Le Temps“ vasario 24 d. praneša: Bolševikai visomis spėkomis stengiasi panaikinti Anglijos įtaką Centralinėje Azijoje ir sukelti revoliuciją Indijoje.

Del to jie padarė sutartį su Persija ir visą laiką mobilizavo ir koncentravo kariuomenę a. Tagerano sienos.

„Deutsche Allgemeine Zeitung“ kovo 6 d. praneša iš tikrų šaltinių, kad kunigaikštis Mikalojus-Aleksandrakis randasi atamano Semionovo kariuomenėje ir kad pastarasis puolė bolševikus ir paėmė 50,000 belaisvių ir 28 patrankas.

Franc. laikraštis „Temps“ vasario 24 d. praneša, iš vokiečių žinių, kad Rygos derybos nutrauktos, draug del Joffes noro pranešti Rusijai lenkų sąlygas.

Tomis pat žiniomis, pranešama, kad Lenkija, kitais klausimais nusileidžianti, išskiriant apmokėjimą aukso.

Laikraštis-gi „Allgemeine Deutsche Zeitung“ nuo vasario 22 d. praneša, kad Lenkija nusileidžianti ir del atlyginimo aukso, taip, kad greitai laiku galima laukti taikos.

Prancūzų laikraštis „Temps“ vasario 24 d. papalpinatas straipsnis tokio turinio: Japonų misijai Revelyje pranešta, kad Sovietų Rusija padarė su Kinais karo sutartį apsisaugoti nuo išorinių priešų.

Oficialinė dalis.

Gauta žinių, kad į lenkų okupuotas Lietuvos teritorijos vietas į Vilnių per demarkacijos liniją praeina atskiri asmenys ir pervežamas maistas, kad praėję šnipai priešui teikia žinių apie mūsų kariuomenę ir kad praeistų maistu minta Zeligovskio Armija.

Tokia padėtis, kuri atitolina laiką prieš galutiną žlugimo ir Vilniaus atvadavimo, kuri nutęsia karą, privalo būti tuojau pašalinta atatinamų Viršininkų sutartinu veikimu ir griežta drausme.

Todel įsakau fronte stovinčių dalių Vadams ir būrų Viršininkams:

1) Išaiškinti visiems kareiviams, kokią milžinišką bėdą daro mūsų Tėvynei šmugelis.

2) Atydžiau daboti, kad sargyba ant demarkacijos linijos būtų nešama pavyzdingai.

3) Dalių vadams visus prasižengusius neteisėtai perleidus prekių per demark. liniją atiduoti Karo Lauko Teisman iš K. J. XXII kn. 160 str., kuris baudžia grasos kalėjimu iki 6 metų („L. K.“ įsak. 320 Nr.) ir jeigu perleidimas buvo padarytas sąmoningai, norint priešui pagalbą teikti iš B. K. 108 str. ir įst. XXII kn. 243 str. tekstas:

K. įst. XXII kn. 243 str.: Kaltas, suteikęs pagalbą, arba palengvinęs priešui jo karo žygiuose prieš Lietuvą yra Valstybės išdavikas ir yra baudžiamas, atėmus visas teises, mirtim.

4) Šis įsakymas liečia ir sargybas ant Latvijos ir Vokietijos sienos, kurie už panašius nusikaltimus taip pat privalo būti traukiami Karo Lauko Teisman iš K. įst. XXII kn. 160 str.

Įs. Kar. 37 Nr.

tais, drabužiais ir kitais daiktais, yra davęs ir pinigais, būtent:

1) „Geležinam Vilkiui“ (III-m Rait. pulkui) 200.000 auks., 2) Karo Mokyklai gimnastikos pabuklam pirkti 20.550 auks., 3) Technikos skyriui šarvuotam traukiniui „Gediminui“ prožektoriumi, skydam, šviesai įvesti asiguota 92.550 auks. (ligi šiol paėmė 61.000 auks.), 4) nupirkta 5.000 elektros lempelių, 645^{1/2} por. vailokinių batų ir 268 jakės.

Lietuvos Gynimo Komitetui reiškiau širdingą padėką už teikiamas Armijai aukas.

J. K. 42 Nr.

Apdovanojami 1-os rūšies „Vyties Kryžium“ kareiviai invalidai, nustoję sveikatos begindami Lietuvos Nepriklausomybę:

- 1) Pratkevičius Jurgis. 1 p. D.L.K. Gedimino p.
- 2) Gudaitis Matas. 2 p. D.L.K. Algirdo p.
- 3) Mituzas Benys. 3 p. D.L.K. Vytauto p.
- 4) Rimeikis Jonas. „ Buves Šiaulių atskir. batal.
- 5) Daugvila Felicionas. 5 p. D.L.K. Keistučio p.
- 6) Starkus Jurgis.
- 7) Veiveris Antanas. 6 p. P. K. „Margio p.“
- 8) Petrauskas Nikodemus. 7 p. Ž. K. Butegidžio p.
- 9) Koviera Jonas. 9 p. L. K. Vytenio p.
- 10) Janužas Jonas. „ „ „
- 11) Petravičius Jurgis. „ „ „
- 12) Jurelionis Antanas. 10 p. Mariampolės p.
- 13) Byla Jonas. 1-oj artilerijos brigadoj.
- 14) Grincevičius. „ „ Baltgudžių batalione.
- 15) Sazonovas Akymas. „ „
- 16) Cizinauskas Pranas. Auto batalione.
- 17) Digrevičius Antanas. Elektrotekn. batalione.
- 18) Simanavičius Stasys. Šiaulių Sajungoje.
- 19) Jackevičius Vincas. 3 p. D.L.K. Vytauto p.
- 20) Čepurna Antanas. 4 p. L. K. Mindaugo p.

2-jo laipsnio:

- 21) Karutis Jonas. 4 p. L. K. Mindaugo pulko.
- Įs. Kar. 46 Nr.

Visi viršininkai, kurių priežiūroje laikomi patrauktieji atsakomybėn kariai, iškeliant juos kiton dalin arba visai iš tarnybos atleidžiant, privalo būtinai pranešti: 1) naujam viršininkui arba milicijai, kad kaltinamąjį laikytų vyriausybės priežiūroje ir 2) teismui, kuriame bus nagrinėjama byla, — kur kaltinamasis iškeltas arba paleistas.

Įs. Kar. 47 Nr.

Kad pagerinus centro (Kaune ir jo priemiesčiuose) karinių dalių ir įstaigų žemesnių laisvai samdomų tarnautojų vargingą medžiaginę padėtį, įsakau:

1) Centralinių įstaigų šveicoriam, sargam bei kurjeriam išduoti nešiojimui kareivių apsilikimą ir apavą. (Kr. Aps. M-jos šveicoriam nustatoma tam tikra uniforma). Rūbai ir apavas skaitomi valdiškais ir gaunantieji už juos atsako.

2) Centralinių įstaigų, tolyg kariuomenės dalių štabų ir įstaigų, nuolat stovinčių Kaune ir jo priemiesčiuose (Sančiai, Panemunė, Aleksotas, Viliampolis), laisvai samdomiems raštininkams (kėm) ir mašinistams (tėm), užimantiems etatines vietas, pradedant š. m. kovo mėn. 1 d. (papildant „Liet. Kar.“ įsak. 406 Nr. 8 § iš 1920 m.) išdavinėti kareivio maisto davinį veltui. Bet nuo minėtos dienos nešeimyniniai negali gauti kito maisto davinio už pinigus; šeimyniniai už pinigus produktus gauna sulig „Įs. K.“ 13 Nr. 12 § 2 p.

Įs. Kar. 48 Nr.

Skelbiama žiniai, kad Vyr. Liet. Gynimo Komitetas be duodamų aukų kariuomenės reikalui produk-

Redakcijos atsakymai.

Kariškiui Ambrulevičiui. Tamstos straipsnelis pavélintas—nedésime.

A. Mekui. Paduok, Tamsta, skundą raštu Pašalpų komisijai Kaune.

Jaun. pusk. B. P. Gali.

J. Ulozui. Kreipkis, Tamsta, pas žemės ūkio įgaliotinį.

Vyr. pusk. Šimkeučiu. Negalime atsakyti, nes nežinome, kada Tamsta esi gimęs.

P. Zagrakaliui. Galima.

V. Balčiunui. Tamsta kreipkis tuo klausimu į miškų departamentą.

Kondratui Antanui. Neturi teisės. Tegul tėvas kreipiasi pas Lietuvos atstovą Latvijoje.

Šof. P. Petkauskui. Negali.

D. Jasenauskui. Todėl, kad jie puskarininkiai.

Jonui Drukteliui ir Jurgiui Petrovui. Galima, kreiptis pas apskrities žemės ūkio įgaliotinį.

Just. Vaškevičiui. Vesti gali, bet žmona pašalpos negaus.

Amerikiečiui. Tamstos klausiman tuo tarpu negalime nieko atsakyti, nes tas klausimas dar Seimo neišrištas.

Juozui Drangiui. Ar Tamsta gali pasiteisinti, tai Tamsta pats geriau žinai, negu mes.

Kareiviui Kaziui. Raugėvičiui. Į Tamstos klausimą galima atsakyti — negalima. Apie tai pranešti aukštesnei vyresnybei.

Samuoliui. Eilėraštis netinka, nes trūksta jam ritmo ir rimo, nors mintis ir graži.

Golbiui. Jei tiesioginis viršininkas skundo nepatenkina, galima skųstis aukštesniam jo tiesioginiam viršininkui, tik drauge reikia pranešti ir savo tiesioginiam viršininkui, kad ant jo skundies.

Vyresniam pusk. Rukui. Negalima.

Petrui Trumpaičiui. Galima.

A. Misevičiui. Visai netinka, reikia Tamstai dar daug daug pasimokyti.

Kardurauskui. Tamstos komedijėlėje «Prašymas pagelbės» nėra jokios komedijėlės. Niekas čia neužsimiega, niekas neišsiriša, yra vien nuobodus pasikalbėjimas. „Senio Gruzdo apysaką“ Tamsta pats galėtum pasitaisyti, aiškiau tikslą užsibrėžęs ir nereikalingų žodžių vengdamas. Rašytojas turi daug darbo ir rūpestio įdėti į savo veikalus, jei nori eiti pirmyn. Rankraščius gali Tamsta iš redakcijos archyvo atsiumti.

Kultūros ir Švietimo Komisijų prašome kuo greičiausiai pranešti, kiek bus reikalinga futbolo, faustbolų ir kitų sporto įrankių ateinančiam vasaros sezonui.
Svietimo Dalis.

Pulkų ir atskirų kariuomenės dalių **KULTŪROS** ir **ŠVIETIMO KOMISIJOMS**, kurios iki šiol dar nėra prisiuntę Generalio Štabo Literatūros Skyriaus Švietimo Daliai žinių apie Kult. ir Šviet. Komisijos sąstatą ir jos darbą, prašoma tai padaryti tuojau, nes kitaip Literatūros Skyrius netvirtins Jūsų reikalavimo asignuoti pinigų švietimo reikalams.
Svietimo Dalis.

Kareivių Krautuvių Vedėjams žinotina!

Generalio Štabo Literatūros Skyriuje yra parengta daug gražiai spaūzdintų laiškų kareiviams gan pigia kaina. Krautuvių Vedėjų prašoma pasirūpinti jų įsigyti.
Svietimo Dalis.

Visur reikalaukit arba patys išsirašykit
PAVEIKSLUOTĄ LAIKRAŠTĮ

ATSPINDŽIAI

Juose paveikslais nušviečiama:

- 1) armijos gyvenimas ir veikimas,
- 2) svarbesni Valstybės gyvenimo atsitikimai,
- 3) Lietuvos ir kitų kraštų gamta.

Be to, ten rasit ir geresnių dailės raštų.

KAINA: metams (12 Nr.) 35 auks., vienam numeriui 4 auks.

ADRESAS: Kaunas, Generalis Štabas, „ATSPINDŽIŲ“ Administracijai.

Dar galima užsisakyti
1921 metams

„KARI“

Jis nušviečia mūsų armijos gyvenimą ir darbuotę.

Jis duoda daug naudingų patarimų kariuomenės reikaluose.

Jis suteikia žinių apie kitų valstybių armijas.

Jis parodo mūsų priešų karines pajėgas ir ieško kelių joms nugalėti.

Jis neša kareiviams mokslą, duoda jiems dailės raštų.

Todėl kiekvienas pilietis, kovojąs dėl Lietuvos nepriklausomybės, privalo skaityti „KARI“.

Leidžia G. Št. Literatūros skyrius.

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.

89 391020